

24



شمالك اوصاف

المسجد النبوي
صلى الله عليه وسلم
بجدة

تأليف

امام ابو عيسى محمد بن سوره ترمذی

متوفى (٢٧٩) هـ

ترجمة

دكتور عبد الرحيم يعقوب

فيروز زهري

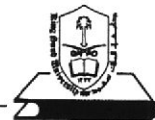
استاد أصول فقه (مشارك)

قسم ثقافت اسلامي، كلية تربيته

جامعة ملك سعود

النشر العلمي والمطابع - جامعة الملك سعود

ص.ب ٦٨٩٥٣ - الرياض ١١٥٣٧ - المملكة العربية السعودية



ح) جامعة الملك سعود، ١٤٣٠هـ/٢٠٠٩م

این ترجمه فارسی کتاب شمائل وأوصاف سید المرسلین ﷺ تألیف: حافظ أبو عیسی محمد بن عیسی بن سورۀ ترمذی، از طرف مرکز ترجمه در جامعه ملک سعود مورد تأیید قرار گرفته است.

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية للطباعة والنشر

ترمذی، امام ابو عیسی محمد بن سورۀ

شمائل وأوصاف سید المرسلین محمد صلی الله علیه وسلم. / امام ابو عیسی

محمد بن سورۀ ترمذی؛ عبد الرحیم یعقوب فیروز زهروی. - الرياض، ١٤٣٠هـ

٣٣٦ص؛ ١٧×٢٤سم

ردمك: ٩٧٨-٩٩٦٠-٥٥-٥٢٩-٤

١- السيرة النبوية أ. زهروي، عبد الرحيم يعقوب فيروز (مترجم)

ب.العنوان

١٤٣٠/٥٥٥٣

ديوي ٢٣٩

رقم الإيداع: ١٤٣٠/٥٥٥٣

ردمك: ٩٧٨-٩٩٦٠-٥٥-٥٢٩-٤

این کتاب از طرف هیأت متخصصی که از طرف مجلس علمی تشکیل گردیده بود، بررسی گردیده، و مجلس علمی در اجتماع سیزدهم خود در سال درسی ١٤٣٠/١٤٢٩ هـ به تاریخ ١٤٣٠/٣/٢٥ هـ موافق به ٢٠٠٩/٣/٢٢ م به نشر آن موافقت نمود.

إدارة النشر العلمي والمطابع ١٤٣٠هـ



مقدمه مترجم

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على سيدنا ونبينا وحبينا حبيب رب العالمين، محمد المصطفى الأمين، وعلى آله الطيبين الطاهرين، وأصحابه أجمعين، ومن اتبعهم بإحسان إلى يوم الدين. أما بعد!

شکی نیست که از بهترین آرزوی های هر فرد مسلمان این است که به دیدار با انوار سید المرسلین و خاتم النبیین ﷺ مشرف گردد، و اگر این شرف برایش در این دنیا میسر نگردیده است، حد اقل از اوصاف و احوال آن نبی کریم علیه ﷺ آگهی یابد.

و آنچه که این آرزو را تا حد زیادی بر آورده می سازد، کتاب جامع و با ارج «الشمائل المحمدیه» تالیف محدث بزرگ و عالم ربانی امام ترمذی رحمه الله است، زیرا این کتاب است که دقایق و زوایای حیات پیامبر خدا ﷺ را در جوانب بسیاری، از بعثت تا پیوستن به رفیق اعلی، به طور دقیق و آشکاری بیان می دارد.

و گر چه کتاب های نسبتاً زیادی در باب شمائل نبوی نوشته شده است، ولی کتاب امام ترمذی رحمه الله در این باب، به شهادت علمای علم حدیث که متخصصین این فن می باشند، دقیق ترین و کامل ترین آنها است.

امام ابن کثیر رحمه الله می گوید: «گر چه در گذشته و حال کتاب های

زیادی در باب شماثل نبوی نوشته شده است، ولی کتاب امام ترمذی رحمه الله از بهترین و جامع ترین، و مفید ترین آنها است.»

و امام مناوی رحمه الله می گوید: «کتاب شماثل امام ترمذی رحمه الله در باب خود یگانه و بی نظیر است، ... تا جایی که علماء آنرا از مواهب الهی شمرده اند.»

و ملا علی قاری هروی رحمه الله می گوید: «کتاب امام ترمذی رحمه الله در شماثل نبوی، از بهترین کتاب هایی است که در این باب نوشته شده است، تا جایی که مطالعه کننده آن، فکر می کند که هم اکنون بر چهره مطهر و منور نبی کریم ﷺ نظر داشته، و راه و روش آنحضرت ﷺ را با چشم سر مشاهده می نماید.»

و نظر به اهمیت و ارزش بالای این کتاب است که شروح زیادی بر آن نوشته شده است، چنانچه عدّه دیگری از علماء به اختصار آن دست یازیده اند، و مشهور ترین و نافع ترین شروح آن، این کتابها است:

۱ - شرح ملا علی قاری حنفی.

۲ - شرح احمد هیتمی.

۳ - شرح اسماعیل دمشقی.

۴ - شرح ابراهیم باجوری.

امام ترمذی رحمه الله

وی ابو عیسی، محمد بن عیسی، بن سوره، بن موسی ترمذی است،

و(ترمذ) شهری است قدیمی و مشهور، در کنار رود جیحون، و از توابع ازبکستان فعلی است.

امام ترمذی از علمای بارز و مشهور در علم حدیث است، در جوانی جهت تعلیم علم حدیث، به مناطق و شهرهای زیادی از قبیل: خراسان، عراق، و حجاز مسافرت نموده، و از علمای بسیاری کسب علم کرده است، که مشهورترین آنها: امام بخاری، محمد بن بشار، و اسحاق بن راهویه رحمهم الله هستند. امام ترمذی کتابهای بسیاری را در علم حدیث تالیف نموده است که مشهورترین آنها: کتاب «الجامع» معروف به «سنن ترمذی» است، و بعد از آن: کتاب «الشمال المحمدیه» که ترجمه آنرا در دست دارید، و کتاب «العلل الصغیر»، و کتاب «العلل الکبیر»، و غیره است.

امام ترمذی رحمه الله از شدت تقوی و ترس از خدا، شب و روز میگریست، تا اینکه نابینا گشت، و در سن هفتاد سالگی، در سال (۲۷۹) هجری قمری در شهر (ترمذ)، ویا در قریه از توابع آن، در گذشت، رحمه الله، ورضی عنه وأرضاه.

اسلوب و روش ترجمه

۱ - طوری که قبلا یاد آور شدیم، نسبت به اهمیت این کتاب، عده از علماء آنرا شرح، و گروه دیگری به اختصار آن اقدام نموده اند. و سبب این اختصار آن است که امام ترمذی رحمه الله متن یک حدیث را احیانا به اسناد و طرق مختلف روایت می کند، و شکی نیست که این عمل در

علم حدیث فوائد زیادی دارد، از آن جمله اینکه سبب تقویت متن حدیث می گردد، ولی چون مقصود اصلی از ترجمه این کتاب، بیان محتوای حدیث است نه اسناد متعدد آن، بنا بر این، حدیثی که به عبارات بسیار متقارب و یا متشابه — نظر به تعدد اسناد — چندین بار تکرار می گردد، آن حدیث را فقط برای یک بار ترجمه نموده، و از تکرار آن — که احیانا برای خواننده عادی سبب ملال می گردد — خود داری نمودم.

۲ — تمام احادیث وارده در این کتاب را یکایک تخریج نمودم، و توضیح این تخریج به این گونه است که:

أ — اگر حدیث در صحیحین (صحیح البخاری و صحیح مسلم) و یا در یکی از صحیحین موجود باشد، مرجع آن حدیث را به ذکر کتاب، و باب، و شماره حدیث بیان نموده و تعلیق دیگری به آن نمی آورم، زیرا به اجماع علماء، تمام احادیث وارده در این دو کتاب صحیح بوده، و احتیاجی به تعلیق و تخریج دیگری ندارد.

ب — اگر حدیث در این دو کتاب، و یا در یکی از آنها وجود نداشت، ولی در سنن ترمذی روایت شده بود، مرجع آن حدیث را از سنن ترمذی، با ذکر کتاب، و باب، و شماره حدیث بیان نموده، و به حکم خود امام ترمذی در منزلت و مرتبه آن حدیث اکتفاء مینمایم.

ج — اگر حدیث در سنن ترمذی هم وجود نداشت، ولی در یکی از سنن سه گانه دیگر که (سنن ابی داود، سنن نسائی، و سنن ابن ماجه)

باشد، و یا در یکی از آنها موجود بود، مرجع آن حدیث را از کتاب و یا کتابهای مذکور، با ذکر کتاب، و باب، و شماره حدیث بیان نموده، و در تخریج و بیان درجه حدیث به تخریج شیخ البانی در (مختصر الشمائل المحمدیه) اکتفاء نمودم، و طوری که معلوم است، شیخ البانی در تخریج احادیث در بین علمای حدیث در عصر حاضر مقام شامخ و والای دارد، و تخریجش مورد قبول عامه علماء است.

د - اگر حدیث در هیچ یک از این کتب متذکره وجود نداشت، مرجع چنین حدیثی را از مهمترین کتاب دیگری که این حدیث در آن روایت شده بود، ذکر نموده، و باز هم به تخریج شیخ البانی در این زمینه اکتفاء خواهم نمود.

۳ - از روایات حدیث، فقط صحابی، و احياناً نظر به ضرورت، تابعی را ذکر نمودم، و از ذکر بقیه روایات سند - که از ذکر آنها برای خواننده عادی فارسی زبان فایده متصور نیست - اجتناب ورزیدم.

۴ - عبارات و الفاظ غامض را در پاورقی، توضیح نمودم.

۵ - در پاورقی، معلوماتی از راوی حدیث چه صحابی باشد و چه تابعی، برای بار اول که نامش ذکر می گردد، با ذکر مرجعی که این معلومات را از آن استفاده نمودم، بیان داشتم.

۶ - از ترجمه تحت اللفظی که غالباً سبب سستی عبارت و سکتگی در تعبیر می گردد، خود داری ورزیدم، با آنهم امانت علمی را در نظر گرفته،

وحتى الامكان كوشيدم تا اين نوع ترجمه، سبب تغيير در معنی اصل حديث نگردد.

۷- برای هر حديث دو شماره را به کار گرفتيم، شماره خاص، و شماره عام، شماره خاص، که به طرف راست واقع است، بيانگر ترتيب حديث در احاديث باب، و شماره عام، که به طرف چپ شماره خاص و در بين اين دو قوس [] قرار دارد، بيانگر ترتيب حديث در احاديث همه کتاب است.

۸- صفحات اين کتاب به اين طريق تنظيم شده است که: هر صفحه دارای دو ستون، وغالباً دارای یک پاورقی است، متن عربی شمائل نبوی ﷺ در ستون طرف راست، و ترجمه فارسی آن در ستون طرف چپ، و تعليقات و توضیحات مترجم در پاورقی گنجانیده شده است.

۹- با در نظر داشت مقام والای نبی کریم ﷺ و مراعات جانب احترام، و اینکه در زبان فارسی برای تعظیم، صیغه (جمع) به کار می رود، همه الفاظ و ضمائر مفردی را که به آنحضرت ﷺ راجع می گردد، به صیغه (جمع) ذکر نمودم.

مثلاً عبارت: «قال رسول الله ﷺ» را این طور ترجمه نمودم که: «پیامبر خدا ﷺ گفت» بلکه گفتم که: «پیامبر خدا ﷺ فرمودند».

۱۰- نام نبی کریم ﷺ را در هر جای که می آید، مقرون به (ﷺ) و نام صحابی را مقرون به (رضی الله عنه) و نام دیگر شخصیت های دینی را مقرون به (رحمه الله) ذکر نمودم، گر چه در اصل متن کتاب، این اسلوب خصوصاً در مورد صحابه و دیگر شخصیت های دینی مراعات نگردیده بود.

۱۱ - اقوال پیامبر خدا ﷺ را در بین این دو قوس «»، و ألفاظ و عبارات مهم را در بین این دو قوس () قرار دادم.

۱۲ - عبارات بین این دو قوس [] زیادتی از مترجم است که جهت تکمیل و یا توضیح عبارت قبلی و یا بعدی به کار رفته است.

و در اخیر از خداوند متعال مسئلت می نمایم تا:

اولاً: همگان را توفیقی عنایت بخشد که بعد از مطالعه این کتاب، از راه و روش پیامبر خدا ﷺ آگهی بیشتر و بهتری یافته، و بر آن شوند تا این راه و روش را در همه امور دنیوی و اخروی سر مشق زندگی خویش قرار دهند.

ثانیاً: این عمل نا چیزم را از جمله اعمالی بگرداند که بعد از مرگ منقطع نگردیده و ثواب آن برای همیشه و به طور مستمر به صاحب آن می رسد، آمین،
ومن الله التوفيق وعليه التكلان .

ریاض

شام روز جمعه

۱۴ سنبله (۱۳۸۶) هـ ش

۵ رمضان (۱۴۲۹) هـ ق

فهرست مطالب

صفحه

مقدمه مترجم	ه
باب اول: در صفت جسمانی پیامبر خدا ﷺ	۱
باب دوم: در صفت مهر نبوت پیامبر خدا ﷺ	۲۹
باب سوم: در صفت موی پیامبر خدا ﷺ	۳۷
باب چهارم: در صفت تَرَجُلُ پیامبر خدا ﷺ	۴۱
باب پنجم: در صفت سفید شدن موی پیامبر خدا ﷺ	۴۵
باب ششم: در صفت خضاب پیامبر خدا ﷺ	۵۱
باب هفتم: در صفت اکتحال پیامبر خدا ﷺ	۵۵
باب هشتم: در صفت لباس پیامبر خدا ﷺ	۵۹
باب نهم: در صفت موزه های پیامبر خدا ﷺ	۶۷
باب دهم: در صفت نعلین پیامبر خدا ﷺ	۶۹
باب یازدهم: در صفت انگشتر و مهر پیامبر خدا ﷺ	۷۵
باب دوازدهم: در صفت تَخْتُمُ پیامبر خدا ﷺ	۸۱
باب سیزدهم: در صفت شمشیر پیامبر خدا ﷺ	۸۷
باب چهاردهم: در صفت (زره) پیامبر خدا ﷺ	۹۱
باب پانزدهم: در صفت مغفَر پیامبر خدا ﷺ	۹۳

- باب شانزدهم: در صفت دستار پیامبر خدا ﷺ ۹۵
- باب هفدهم: در صفت ازار پیامبر خدا ﷺ ۹۹
- باب هجدهم: در صفت راه رفتن پیامبر خدا ﷺ ۱۰۳
- باب نوزدهم: در صفت تقنع پیامبر خدا ﷺ ۱۰۵
- باب بیستم: در صفت نشستن پیامبر خدا ﷺ ۱۰۷
- باب بیست و یکم: در صفت متکای پیامبر خدا ﷺ ۱۰۹
- باب بیست و دوم: در صفت اتکای پیامبر خدا ﷺ ۱۱۱
- باب بیست و سوم: در صفت معیشت پیامبر خدا ﷺ ۱۱۳
- باب بیست و چهارم: در صفت غذا خوردن پیامبر خدا ﷺ ۱۲۷
- باب بیست و پنجم: در صفت نان پیامبر خدا ﷺ ۱۲۹
- باب بیست و ششم: در صفت نان خورش پیامبر خدا ﷺ ۱۳۳
- باب بیست و هفتم: در صفت وضوء پیامبر خدا ﷺ در وقت طعام خوردن ۱۵۳
- باب بیست و هشتم: در صفت دعای طعام پیامبر خدا ﷺ ۱۵۵
- باب بیست و نهم: در صفت قدح پیامبر خدا ﷺ ۱۶۱
- باب سی ام: در صفت میوه پیامبر خدا ﷺ ۱۶۳
- باب سی و یکم: در صفت نوشیدنی پیامبر خدا ﷺ ۱۶۷
- باب سی و دوم: در صفت نوشیدن پیامبر خدا ﷺ ۱۶۹
- باب سی و سوم: در صفت تَعَطُّرُ پیامبر خدا ﷺ ۱۷۵
- باب سی و چهارم: در صفت سخن پیامبر خدا ﷺ ۱۷۹
- باب سی و پنجم: در صفت خنده پیامبر خدا ﷺ ۱۸۱
- باب سی و ششم: در صفت مزاح کردن پیامبر خدا ﷺ ۱۸۹

- باب سی وهفتم: در صفت سخن پیامبر خدا ﷺ در شعر..... ۱۹۵
- باب سی وهشتم: در صفت سخن پیامبر خدا ﷺ در شب نشینی..... ۲۰۱
- باب سی ونهم: در صفت خواب پیامبر خدا ﷺ..... ۲۰۹
- باب چهلیم: در صفت عبادت پیامبر خدا ﷺ..... ۲۱۳
- باب چهل ویکم: در صفت نماز ضحی پیامبر خدا ﷺ..... ۲۳۱
- باب چهل ودوم: در صفت خواندن نماز نفل در خانه..... ۲۳۷
- باب چهل وسوم: در صفت روزه پیامبر خدا ﷺ..... ۲۳۹
- باب چهل وچهارم: در صفت قراءت پیامبر خدا ﷺ..... ۲۵۱
- باب چهل وپنجم: در صفت گریه پیامبر خدا ﷺ..... ۲۵۷
- باب چهل وششم: در صفت بستر خواب پیامبر خدا ﷺ..... ۲۶۵
- باب چهل وهفتم: در صفت تواضع پیامبر خدا ﷺ..... ۲۶۷
- باب چهل وهشتم: در صفت اخلاق پیامبر خدا ﷺ..... ۲۷۳
- باب چهل ونهم: در صفت حیای پیامبر خدا ﷺ..... ۲۸۳
- باب پنجاهم: در صفت حجامت پیامبر خدا ﷺ..... ۲۸۵
- باب پنجاه ویکم: در صفت نام های پیامبر خدا ﷺ..... ۲۸۹
- باب پنجاه ودوم: در صفت مدت عمر پیامبر خدا ﷺ..... ۲۹۱
- باب پنجاه وسوم: در باره وفات پیامبر خدا ﷺ..... ۲۹۳
- باب پنجاه وچهارم: در بیان میراث پیامبر خدا ﷺ..... ۳۰۹
- باب پنجاه وپنجم: در صفت بخواب دیدن پیامبر خدا ﷺ..... ۳۱۵
- فهرست اسماء..... ۳۲۳
- فهرست مراجع..... ۳۳۱